

УДК 327:351.86

Костиря І. О.,

доктор політичних наук, доцент, Київський національний університет культури і мистецтв (Україна, Київ), prorectorknukim@gmail.com

**КУЛЬТУРНА ПОЛІТИКА УКРАЇНИ
В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ**

Аналізуються основні засади та принципи культурної політики України в умовах євроінтеграції. Показано, що ефективна культурна політика має базуватися на глобальних моделях з урахуванням локального культурного ландшафту, адже лише врахування культурних особливостей певного регіону дасть можливість сформулювати гідні відповіді на виклики сучасного цивілізаційного процесу. Доведено, що сучасні міжнародні відносини, як інтрасуб'єктивний феномен, особливо чутливий до інтеграційних та уніфікаційних трендів. В такій ситуації не просто зрозуміти, як саме має розгортатися глобалізація, які сили та інтереси стоять за її переможною ходою. Осмислення векторів консолідації чи розрізнення пролягає через концептуалізацію її ціннісних засад, що могли б вгамувати агресивність людства і стати основою умиротворення конфліктів, що характерні для сучасності. Вочевидь, вагомим кроком виокремлення концептуальних основ проблематичної сфери глобалізації, в рамках яких спеціалісти з міжнародних відносин змогли б проаналізувати історичний досвід, виявити «дух епохи» сучасності та здійснити антиципацію майбутнього. Дослідження показує, що нині постає нагальна необхідність створення «антикризового механізму» культури, основною функцією якого має бути зменшення загрози деструкції культурної спадщини. Зниження смертоносних ефектів цивілізації і повернення до культури забезпечить розвиток українського суспільства. Перш за все, мова йде про механізми, які ґрунтуються на культурній потребі громади. Такі суспільні інститути як економіка, політика, право, управління задаються саме культурним стандартом громади. Тому культурно-орієнтована політика України має враховувати масштаб соціокультурної глобалізації шляхом розробки культурних стандартів. Вони повинні поважати всю культурну палітру Європи та основні принципи нашої країни. Тільки на таких засадах культурна політика України в умовах євроінтеграції буде ефективно захищати наші культурні скарби, водночас відкриваючи їх світові, підвищуючи авторитет України на міжнародній арені.

Ключові слова: Україна, культурна політика, євроінтеграція, міжнародні відносини, мультикультуралізм.

Актуальність дослідження культурної політики. Тема вивчення культурної політики викликає цікавість сучасних дослідників насамперед з тієї причини, що місце культури у сучасному світі змінюється. Перманентні погіршення світової політичної і економічної ситуації супроводжуються глибокими культурними процесами, зміст і сутність яких не зрозуміла для урядів більшості країн світу. На перший погляд рівень культурності і цивілізованості зростає в сучасному суспільстві. Але при цьому відбувається багато системних криз. Ця ситуація вимагає нагального втручання як урядів так міжнародних організацій. В свою чергу це втручання має базуватися на науковому підході, бути обґрунтованим, адже сфера культури особливо чутлива до будь-яких трансформацій. Тому якісний новий підхід до культурної політики України в умовах євроінтеграції має спитатися на науково-обґрунтовані висновки і дослідження.

Проблема культурної політики в контексті процесів глобалізації і європеїзації цікавила багато вчених. Починаючи з 80–х рр. ХХ ст. у західному дискурсі згадана тема повернула до себе увагу багатьох дослідників з різних країн світу. Багато з думок, які лунають є ціннісно нейтральними (зокрема, Е. Гіденс [7] та С. Леш [10]). Інші вчені помірковано критикують глобалізацію і її вплив (зокрема, У. Бек [4], та З. Бауман [3]). Існує і табір радикальних критиків глобалізації (зокрема, К. Агітон [1] та І. Валлерстайн [6]). Така палітра думок, позицій, аргументів доводить, що глобалізація є не простим для аналізу феноменом, що потребує комплексного підходу. Прикладом такого комплексного вектора є дослідження

американця індуського походження А. Аппадурай, який пропонує теорію глобалізації культури [13].

Мета і завдання статті. Розуміючи комплексний характер проблеми у цій статті ми фокусуємо нашу увагу на основних засадах культурної політики України в умовах євроінтеграції. Нашим завданням є показати, що ефективна культурна політика має базуватися на глобальних моделях з урахуванням локального культурного ландшафту, адже лише врахування культурних особливостей певного регіону дасть можливість сформулювати гідні відповіді на виклики сучасного цивілізаційного процесу.

Розпочати слід з того, що український соціум не може бути стабільним і не може довго існувати, не розвиваючи почуття приналежності у його членів. Почуття приналежності не може бути лише етнічним і не може ґрунтуватися на загальних характеристиках, оскільки європейський соціум надзвичайно різноманітний. Відчуття того, що ти є громадянином тієї чи іншої країни, але все одно знаходишся далеко від неї, важко зрозуміти і пояснити, але воно буває настільки сильним, що може завдати серйозної шкоди якості громадянства і почуттю відданості спільноті. Коли представники домінуючої культури відносяться до меншин з неповагою та дискримінацією, меншини свідомо чи несвідомо звикають до негативної самооцінки та браку самоповаги.

Як слушно зазначають автори аналітичної доповіді Національного інституту стратегічних досліджень: «Культурна політика Європейського Союзу, як об'єкт дослідження, може розглядатися з різних позицій:

– вона може цікавити Україну як джерело цінного досвіду, який можна використовувати при аналізі перспектив та наслідків тих чи інших перетворень в гуманітарній сфері;

– вона може містити пропозиції вигідних для України умов інкорпорації до Європи, стимулюючи водночас процеси внутрішнього розвитку культурної галузі» [8, с. 3].

Спираючись на дослідження І. Бабич та О. Родіонової, можемо виділити такі три моделі культурної політики України в умовах євроінтеграції:

- 1) «асиміляція;
- 2) мультикультуралізм;
- 3) міжкультурний діалог» [2, с. 20].

Різні моделі культурної політики можуть призвести до різних наслідків, сприяти налагодженню міжетнічних відносин, консолідувати суспільство, з одного боку, та навпаки, стимулювати розвиток конфліктів та міжетнічної напруги, з іншого. Проте, важливим є не лише формат культурної політики, який прийнятий у нашій державі, але й наявність або відсутність різних культурних політик інших країн Європи.

В аналітичній доповіді Національного інституту стратегічних досліджень підкреслюється: «Вітчизняна культурна політика, якщо вона претендує на відповідність європейським зразкам, мусить розробити механізми реального партнерства між Міністерством культури, його окремими структурами та широкою громадськістю. Спільно вироблені рішення мають більше шансів на вдалу реалізацію. Окрім цього, процес такого вироблення культурної політики є необхідною складовою функціонування громадянського суспільства,

пробудження почуття громадянської відповідальності. Державне втручання в культурні процеси, як зазначають фахівці, мусить бути «адекватним», і змінюватися залежно від того, як змінюються умови життя в країні» [8, с. 46].

В. Мельник зазначає: «На сучасній стадії розвитку сучасного українського суспільства культурна політика може посідати декілька стратегічних позицій. По-перше, вона є одним з інструментів євроінтеграції. Розвиваючи сектор культурних індустрій, модернізуючи культурну політику і вдосконалюючи механізми її впровадження, можливо окреслити вимір успішної зовнішньої політики, якою є на сьогодні євроінтеграція, та наблизити нашу країну до омріяних європейських стандартів. По-друге, досвід європейських країн показує важливість участі культурного сектору в розбудові громадянського суспільства та економічному зростанні держави, тобто у внутрішньополітичному житті країни в умовах культурної глобалізації» [11, с. 151].

Аналіз джерел показує, що теоретичні основи євроінтеграції закладені саме в політичних концепціях класичного лібералізму. Проте, точність цього висновку, може бути оскарженою принаймні з однієї причини: ця концепція є стандартом, якому не відповідає жоден з режимів, що реально існують. Перед нами постає парадокс: класичний ліберальний режим у чистому вигляді, з одного боку, задає надзвичайно високий стандарт – стандарт абсолютної толерантності, та водночас не передбачає взагалі жодних стандартів, адже частиною політичної системи визнається будь-яке культурне співтовариство або традиція. Важливо зрозуміти, що в мультикультурній країні культура, яка є протилежною домінуючій, не зникає, а лише трансформується. Як зазначає С. Терепиший: «сучасні уніфікаційні процеси у своєму фундаменті містять не ідею космополітизму, а цінності ліберального мультикультуралізму. А отже, ціллю діалектичного підходу до ідеалу громадянина як «продукту освіти» може стати лише культурно толерантна людина, на противагу її націоналістичній свідомості» [12, с. 228].

У подібному ключі працюють і інші дослідники. Так, аналізуючи досвід Європи у виробленні культурної політики В. Мельник зазначає, що «до вироблення спільних культурних стратегій, які становлять особливість культурної політики Європейського Союзу, Європа «прийшла» через визнання їх необхідності для:

1) стабілізаційних процесів у суспільстві (суспільна консолідація, зменшення ризиків виникнення деструктивних і дезорганізуючих елементів, розвиток громадянського суспільства, сприяння міжкультурному діалогу, який прийшов на зміну політиці мультикультуралізму та стверджував внесок кожної культурної групи, не лише етнічної, у створення суспільного добробуту);

2) розвитку економіки та інновацій;

3) розвитку міжнародних відносин між країнами-членами ЄС, країнами-кандидатами і світом» [11, с. 153].

На нашу думку, сучасна культурна політика є не просто бажаним станом суспільної та міждержавної комунікації, але й неодмінною умовою збереження миру на планеті. Найголовнішим для нас є цінності діалогу у процесі євроінтеграції культурної і соціальної динаміки. Варто, на нашу думку, більше уваги приділяти

концептуалізації не лише теоретичних, але й практичних моделей удосконалення культурної політики України, які враховуватимуть як національні, так і міжнаціональні процеси інтеграції та дезінтеграції, будуть брати до уваги історію конкретної країни, її етносів та різних соціальних груп. При модернізації культурної політики України в процесі євроінтеграції, варто обґрунтувати спільні українсько-європейські культурні смисли соціальної діяльності. Тільки так взаємодія, яку не уникнути в глобалізованому світі, буде відбуватися паралельно з процесами культурного зближення і толерування цінностей Іншого. Те, що відбувається в індивідуальній свідомості, має з необхідністю транслюватися у сферу міждержавних стосунків, особисті дружні зв'язки мають стати основою міждержавної політики. Такий підхід має бути комплексним і враховувати взаємовідносини на рівні особи, групи, етносу, держави, планетарного суспільства. Колективний і особистісний аспекти мають формувати соціокультурний контекст, що зорієнтований не лише на минуле, але й на майбутнє.

У цьому контексті привертає увагу висновок В. Мельника: «Для України більш прийнятною є не ліберальна, а помірковано патерналістська модель культурної політики, на зразок тієї, що існує у Франції. Ступінь поміркованості має визначатися потребами вільного культурного розвитку особистості, різноманітних соціальних груп і нації в цілому, без чого життєздатність та конкурентоспроможність української культури опиниться під загрозою. Важливо виробити власну, адекватну українським вимогам, модель такої культурної політики, завдяки якій Україна стане повноправним учасником обмінів між європейськими державами. Культурна політика Європейського Союзу – це насамперед повага до цінностей, помножена на дотримання технологій» [11, с. 154].

Ефективна культурна політика, на наш погляд, передбачає ефективний міжкультурний діалог, відкритість, здатність поглянути на себе очима інших. На відміну від асиміляції, діалог визнає, що для уникнення непорозумін між спільнотами необхідна неупередженість державної влади, яка не буде надавати пріоритет правам та інтересам більшості. На відміну ж від мультикультуралізму, діалог вимагає наявності загального ядра, що не залишає місця для морального релятивізму. В рамках міжкультурного діалогу визнається ключова роль організації громадянського суспільства, за допомогою яких можливо вирішувати повсякденні проблеми недоступними для держави шляхами. Очевидно, що подібний підхід вимагає принципу заборони будь-якої дискримінації, а також жорсткого нейтралітету в питаннях культури і релігії, в силу того, що створені ЗМІ та буденною свідомістю стереотипи сприйняття людей іншої національності, релігії та кольору шкіри з неминучістю приводять до розпаду конфронтації в суспільстві. З іншого боку, слід визнати, що саме поняття міжкультурного діалогу залишається дуже невизначеним. «Біла книга», прийнята Радою Європи в 2008 р, визначає його як процес, що включає в себе відкритий, ввічливий обмін думками між особами та групами з різним етнічним, культурним, мовним, релігійним минулим і спадщиною, який буде засновано на взаємоповазі. Міжкультурний діалог має на меті розвиток більш глибокого розуміння різного

світогляду, а також поширення толерантності й поваги до іншого.

Щодо концепції мультикультуралізму, що склалася в Західній Європі, то вона вимагала політичного визнання особливої «життєвої моделі» меншин в якості рівноправної моделі більшості приймаючої сторони. Проблема полягала в тому, що пара «більшість–меншість» залишалася на тих же позиціях, що і в концепції асиміляції, з різницею лише, що меншість підтримувалася в своїй інакшості, а не асимілювалася до більшості. Незважаючи на благі наміри, в реальності мультикультуралізм, підкреслюючи відмінні риси різних спільнот, може призвести до сегрегації, створення національних та/або конфесійних районів, у яких та по відношенню до яких будуть зберігатися ті ж самі стереотипи та взаємні упередження.

Як вірно вказує О. Богуславська: «в сучасному постіндустріальному, постмодерністському глобалізованому світі значення й роль національних культур змінилися: замість модерністського твердження про «єдиний шлях» як універсальну модель розвитку всього людства формується теза про мультикультуралізм, взаємодію цивілізацій, унікальність історичного шляху кожної нації. Зараз саме національна культура й «гуманітарна аура нації» стають основою *soft power* («м'якої влади») тої або іншої держави, У ситуації, коли глобалізація нівелює державні суверенітети й границі між країнами, саме «культурний суверенітет» нації стає наріжним каменем, здатним урятувати будь-яку державу для майбутнього. Без культурного суверенітету Україна втратить духовну очевидність власного існування й перетвориться в сукупність територій, що є периферіями щодо різних центрів» [5, с. 64].

Дійсно, явище глобалізації все більш інтенсивно демонструє себе в усіх галузях суспільного життя – від економіки до політики, він освіти до культури. Особливо це помітно у сфері сучасних міжнародних відносин, як інтерсуб'єктивному феномені, який особливо чутливий до інтеграційних та уніфікаційних тредів. Те, що раніше здавалося дуже далеким, тепер існує у модусі «близького». А те, що було близьким, раптом віддаляється від нас і стає доступним з будь-якої точки світу. Однак поряд з явищем інтеграції останнім часом все більш помітні дезінтеграційні тенденції, наприклад регіоналізації та локалізації. Питання глобалізації та антиглобалізації розгортається на фоні неймовірного технічного прогресу, інформаційної революції, демографічних змін росту населення, а також екологічної кризи. В такій ситуації не просто зрозуміти, як саме має розгортатися глобалізація, які сили та інтереси стоять за її переможною ходою. Осмислення векторів консолідації чи розрізнення пролягає через концептуалізацію її ціннісних засад, що могли б втамувати агресивність людства і стати основою умиротворення конфліктів, що характерні для сучасності. Вочевидь, вагомим кроком виокремлення концептуальних основ проблематичної сфери глобалізації, в рамках яких спеціалісти з міжнародних відносин змогли б проаналізувати історичний досвід, виявити «дух епохи» сучасності та здійснити антиципацію майбутнього. Така візія має передувати практичним крокам у сфері культурної політики, адже лише осмислений рух веде до прогресу.

Як слушно роблять висновок автори аналітичної доповіді Національного інституту стратегічних досліджень: «При розробці культурної політики необхідно дотримуватися балансу між такими напрямками:

1) збереження, дослідження та актуалізація національної культурної спадщини, її популяризація за кордоном;

2) розвиток сучасних видів культурної та мистецької діяльності, створення сприятливих умов для вироблення конкурентоспроможної на світовому ринку культурної продукції;

3) забезпечення максимальної доступності культурних благ для кожного жителя України, надання можливостей для розкриття творчого потенціалу особистості. Також необхідно пам'ятати, що економічна рентабельність, окупність, комерційний успіх, за всієї своєї значущості, не можуть бути основними критеріями оцінки рівня національної культури, а відтак і головними цілями культурної політики» [8, с. 48].

Висновки. Аналіз показав, що нині постає нагальна необхідність створення «антикризового механізму» культури, основною функцією якого має бути зменшення загроз деструкції культурної спадщини. Зниження смертоносних ефектів цивілізації і повернення до культури забезпечить розвиток українського суспільства. Перш за все, мова іде про механізми, які орієновані на культурні потреби громади. Такі суспільні інститути як економіка, політика, право, управління застатуються саме культурним стандартом громади. Тому культурно-орієнтована політика України має враховувати масштаб соціокультурної глобалізації шляхом розробки культурних стандартів. Вони повинні поважати всю культурну палітру Європи та основні принципи нашої країни. Тільки на таких засадах культурна політика України в умовах євроінтеграції буде ефективно захищати наші культурні скарби, водночас відкриваючи їх світові, підвищуючи авторитет України на міжнародній арені.

Перспективи подальших досліджень культурної політики України в умовах євроінтеграції полягають у концептуалізації принципів рівноправного партнерства держави, бізнесу та громадянського суспільства у цій сфері, а також розробки практичних механізмів імплементації цих механізмів на законодавчому рівні.

Список використаних джерел

1. Агитон К. Альтернативный глобализм. Новые мировые движения протеста / К. Агитон; [пер. с фр. Е. Константиновой и Е. Кочетыговой]. – Москва: Гілея, 2004. – 204 с.
2. Бабич И. Теория и практика мультикультурализма / И. Бабич, О. Родионова / Исследования по прикладной и неотложной этнологии. – Москва: ИЭА. РАН, 2009. - Вып.215. - 49 с.
3. Бауман З. Глобализация. Последствия для человека и общества / З. Бауман; [пер. с англ. М. Коробочкин]. – Москва: Издательство «Весь Мир», 2004. – 188 с.
4. Бек У. Что такое глобализация? Ошибки глобализма – ответы на глобализацию / У. Бек; [пер. с нем. А. Григорьева и В. Седельника]. – Москва: «Прогресс–Традиция», 2001. – 303 с.
5. Богуславська О. Г. Глобалізація–євроінтеграція–українізація: проблеми, загрози та перспективи взаємодії / Гуманітарний вісник Запорізької державної інженерної академії. – 2008. – №33. – С.58–64.
6. Валлерстайн И. Год 2008: смерть неоліберальної глобалізації / И. Валлерстайн; [пер. с нем. В. Паширова] // Скепсис. – 2008. – №5. – С.30–41.
7. Гиденс Э. Ускользающий мир: как глобализация меняет нашу жизнь / Э. Гиденс [пер. с англ. Е. Коробочкина]. – Москва: Изд–во «Весь мир», 2004. – 120 с.

8. Здірук С. І., Литвиненко О. М., Розумна О. П. Культурна політика України: національна модель у європейському контексті: аналітична доповідь. – Київ: Національний інститут стратегічних досліджень, 2012. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.niss.gov.ua/content/articles/files/Kul%5C_tura2012-6090f.pdf

9. Кіндратець О. М. Євроінтеграція України як фактор мотивованої модернізації / Гілея: науковий вісник. – 2013. – №72. – С.824–829.

10. Леш С. Соціологія постмодернізму / С. Леш; [пер. з англ. К. Коненко]. – Львів: Кальварія, 2003. – 344 с.

11. Мельник В. В. Становлення і розвиток культурної політики в умовах глобалізації / Гуманітарний вісник Запорізької державної інженерної академії. – 2014. – №58. – С.148–156.

12. Терепишій С. О. Сучасні освітні ландшафти. – Київ: Фенікс. – 309 с.

13. Appadurai A. Modernity at Large. Cultural Dimensions of Globalization / A. Appadurai. – Minneapolis: University of Minnesota Press, 1996. – 229 p.

References

1. Agiton K. Al'ternativnyj globalizm. Novye mirovye dvizhenija protesta / K. Agiton; [per. s fr. E. Konstantinovej i E. Kochetygovoj]. – Moskva: Gileja, 2004. – 204 s.

2. Babich I. Teorija i praktika mul'tikul'turalizma / I. Babich, O. Rodionova / Issledovanija po prikladnoj i neotloznoj jetnologii. – Moskva: IJeA. RAN, 2009. – Vyp.215. – 49 s.

3. Bauman Z. Globalizacija. Posledstvija dlja cheloveka i obshhestva / Z. Bauman; [per. s angl. M. Korobochkin]. – Moskva: Izdatel'stvo «Ves' Mir», 2004. – 188 s.

4. Bek U. Chto takoe globalizacija? Oshibki globalizma – otvety na globalizaciju / U. Bek; [per. s nem. A. Grigor'eva i V. Sedel'nika]. – Moskva: «Progress–Tradacija», 2001. – 303 s.

5. Boguslavs'ka O. G. Globalizacija–jevrointegracija–ukrai'nizacija: problemy, zagrozy ta perspektivy vzajemodii' / Gumanitarnyj visnyk Zaporiz'koi' derzhavnoi' inzhenernoi' akademii'. – 2008. – №33. – S.58–64.

6. Vallerstajin Y. God 2008: smert' neolyberal'noj globalyzacyi / Y. Vallerstajin; [per. s nem. V. Pashyrova] // Skepsys. – 2008. – №5. – S.30–41.

7. Gidens Je. Uskol'zajushhij mir: kak globalizacija menjaet nashu zhizn' / Je. Gidens [per. s angl. E. Korobochkina]. – Moskva: Izd-vo «Ves' mir», 2004. – 120 s.

8. Zdiruk S. I., Lytvynenko O. M., Rozumna O. P. Kul'turna polityka Ukrainy: nacional'na model' u jevropejs'komu konteksti: analychna dopovid'. – Kyi'v: Nacional'nyj instytut strategichnyh doslidzhen', 2012. [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: http://www.niss.gov.ua/content/articles/files/Kul%5C_tura2012-6090f.pdf

9. Kindratec' O. M. Jevrointegracija Ukrainy jak faktor motyvovanoi' modernizacii' / Gileja: naukovyj visnyk. – 2013. – №72. – S.824–829.

10. Lesh S. Sociologija postmodernizmu / S. Lesh; [per. z angl. K. Konenko]. – L'viv: Kal'varija, 2003. – 344 s.

11. Mel'nyk V. V. Stanovlennja i rozvytok kul'turnoi' polityky v umovah globalizacii' / Gumanitarnyj visnyk Zaporiz'koi' derzhavnoi' inzhenernoi' akademii'. – 2014. – №58. – S.148–156.

12. Terepyshhij S. O. Suchasni osviti landshafty. – Kyi'v: Feniks. – 309 s.

13. Appadurai A. Modernity at Large. Cultural Dimensions of Globalization / A. Appadurai. – Minneapolis: University of Minnesota Press, 1996. – 229 p.

Kostyria I. O., Doctor of Political Sciences, Associate Professor, Head of the International Relations Department, Kyiv National University of Culture and Arts (Ukraine, Kyiv), prorectorknukim@gmail.com

Cultural policy of Ukraine in the conditions of the European integration

The article analyzes the basic approaches and principles of Ukrainian cultural policy in the context of the European integration. It is shown that effective cultural policy should be based on global models taking into account the local cultural landscape, since only certain region cultural features, taken into account, will make it possible to formulate worthy responses to the modern civilization process challenges. It is proved that contemporary international relations, as an inter-subjective phenomenon, are especially sensitive to integration and unification tendencies. In such a situation, it is not just a matter of understanding how globalization should unfold, what forces and interests are behind its victorious move. Comprehension of the consolidation vectors or its differentiation lies in the

conceptualization of its values, which could resist the humanity aggressiveness and become the basis of the conflicts appeasement characterizing the present. It is evident that an important step in distinguishing the conceptual foundations of the globalization problematic sphere, within the international relations experts could analyze historical experience, is to reveal the «spirit of the era» of the present and put through the anticipation of the future. The research shows that today there is an urgent need to create a culture «crisis mechanism», with the main function to be a decrease of the cultural heritage destruction threats. Reducing the deadly effects of civilization and returning to culture are the development of the Ukrainian society. First of all, we are talking about mechanisms geared towards the cultural needs of the community. Such social institutions as economics, politics, law, management are formed precisely under the influence of the community cultural standard. Therefore, the cultural-oriented policy of Ukraine should take into account the scale of socio-cultural globalization by developing cultural standards. They must respect the entire cultural palette of Europe and the basic principles of our country: Only on such a basis, in the framework of the European integration, cultural policy of Ukraine will effectively protect our cultural treasures simultaneously opening them to the world, thus increasing the authority of Ukraine in the international arena.

Keywords: Ukraine, cultural policy, Euro integration, international relations, multiculturalism.

* * *

УДК 32.001+321+327.2

Кукарцев О. В.,

кандидат політичних наук, доцент кафедри політології та міжнародних відносин, Національний університет «Львівська політехніка» (Україна, Львів), oleg.kukartsev@gmail.com

Значення методу типологізації у методології порівняльного історико-соціологічного дослідження імперій Ш. Айзенштадта

Проаналізовано особливості використання Шмуелем Н. Айзенштадтом методу типологізації у порівняльному історико-соціологічному дослідженні політичних систем. У центрі уваги знаходиться праця ізраїльського вченого «Політичні системи імперій: піднесення та падіння історичних бюрократичних суспільств». Розкрито теоретичне підґрунтя типології імперій Ш. Айзенштадта. Особливу увагу приділено його характеристичі «централізованих історичних бюрократичних імперій».

Ключові слова: Ш. Айзенштадт, імперія, політична система, порівняльна історична соціологія, конфігураційний аналіз, типологізація, типологічне порівняння.

Творчий спадок Шмуеля Н. Айзенштадта є важливою віхою в історичній соціології імперій. Він дав соціальній науці багатий концептуальний та методологічний інструментарій для осмислення змістовних ознак, історії становлення, розвитку та розпаду імперій. Його вплив на історичні макросоціологічні дослідження імперій та соціальної влади знаходить своє відображення у працях таких відомих дослідників як Д. Каутський [9], М. Манн [10], М. Дойл [5], О. Мотиль [3], Г. Мюнклер [12] та ін. Актуальність дослідження творів Ш. Айзенштадта безсумнівна. Аналізуючи науковий доробок ізраїльського вченого, ми отримуємо цінну інформацію про теоретико-методологічні засоби вивчення імперій і вони можуть відкрити нові перспективи для порівняльної політичної історії.

Творчість Ш. Айзенштадта добре досліджена. Без перебільшення можна стверджувати, що його праці з імперської проблематики набули статусу класичних з моменту їх публікації у 1960–1970-х рр. Відтоді не згасає інтерес до ідей видатного дослідника. Існує великий обсяг наукової літератури, у якій розглядається його внесок у розроблення цієї теми. Зокрема, є деякі розвідки в Україні, які присвячені внескові ізраїльського вченого у вивчення імперій [див., напр.: 1; 2]. Однак,